

Üniversite Öğrencilerinde Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumunun ve Cinsiyetin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Muhammed Bilal KURT¹ , Gökçen AYDIN²

Öz: Gelişim dönemleri ve uyum sorunları göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin yaşam amaçları, mutluluk düzeyleri ya da motivasyonlarının çeşitli faktörlerden etkilenebileceği öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı, lisans eğitimi boyunca kendisine gelir getiren bir işte çalışan ve çalışmayan öğrencilerin ihtiyaç doyumu, yaşamdaki mutluluk düzeyi, akademik motivasyon ve yaşam amacının karşılaştırılmasıdır. Araştırmada nicel bir yöntem olan korelasyonel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye genelinde üniversite okuyan 381 (261 kadın ve 120 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, İhtiyaçlar Doyumu Ölçeği, Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu, Akademik Motivasyon Ölçeği ve Yaşam Amaçları Ölçeği-Kısa Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler 2x2 Çok Yönlü Varyans Analizi kullanılarak raporlanmıştır. Elde edilen bulgular, cinsiyetin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını, yalnızca gelir getiren bir işte çalışmayan öğrencilerin dışsal motivasyonunun bir işte çalışan öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Araştırma sonuçları, sınırlılıkları ve gelecekte yapılacak araştırma ve uygulamalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: İhtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon, yaşam amacı, gelir getiren bir işte çalışma

Comparison of Working Status and Gender in Terms of Selected Variables among University Students

Abstract: Considering the developmental periods and adaptation problems, it is predicted that individuals' life goals, happiness or motivation can be affected by various factors. The aim of this study is to examine the needs satisfaction, happiness, academic motivation and life purpose of students who work and do not work in a job that provides financial benefits during university life. This quantitative study was conducted based on a correlational research design. The sample of the study consists of 381 (261 women and 120 men) students studying at universities throughout Türkiye during the 2021-2022 academic year. The data were collected through the Needs Satisfaction Scale, Oxford Happiness Scale-Short Form, Academic Motivation Scale, Life Goals Scale-Short Form and Demographic Information Form. In line with the main purpose of the study, 2x2 MANOVA was used to examine whether the average means of the variables differed by gender and having a financial benefit. The results indicated that gender did not have a

Geliş tarihi/Received: 01.02.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 23.09.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

¹ Lisans Öğrencisi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, muhbilkurt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5187-9877

² Doç. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, gokcenaydn@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0781-7817

Atf için/To cite: Kurt, M. B., & Aydın, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinde Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumunun ve Cinsiyetin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 826-847. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1243753>

significant effect on dependent variables, but only students who do not work in a job that provides financial benefit have higher external motivation compared to students who work. Research results, limitations and suggestions and applications for future research are presented.

Keywords: Needs satisfaction, happiness, academic motivation, life purpose, income-generating job

Giriş

Çağlardan bu yana insanoğlu, çeşitli ihtiyaçlarından ve merakından ötürü kavrama, yeni şeyler öğrenme ve üretme güdüsündedir (Çetinkaya vd., 2017). Bu güdülerle beraber etkin rol alan insan gücünün, toplumlari geliştirerek çağdaşlaştırdığı söylenebilir. Bunun farkına varan toplumlar, durum gereği olarak eğitime yatırım yapmaktadır ve bireylerin en üst düzeyde eğitim isteklerini karşılamaya çalışmaktadır (Tabançalı, 2004). En üst düzey kapasiteye sahip olan kurumlar ise üniversitelerdir. Üniversiteler, bireylerin bilimsel amaçlar doğrultusunda yetiştirilmesini, bilim üretebilmesini ve yaygınlaştırabilmesini görev edinen kurumlardır (Çetinkaya vd., 2017; Tabançalı, 2004).

Ülkemizde üniversite eğitime başlama ve tamamlama yaşı çoğunlukla 18-22'dir ve bu evre çocukluğun son basamağı olan geç ergenlik ve yetişkinliğin başladığı beliren yetişkinlik dönemi olarak bilinmektedir (Asıcı, 2018; Newman & Newman, 1991). Hem psikolojik hem de fizyolojik yönden hızlı bir değişim sürecini içeren ergenlik dönemi gençlerin; benliğini, kişiliğini ve bedenini oluşturan yapıları düzensizleştirmektedir (Asıcı, 2018). Üniversiteye başlayan gençler için üniversite dönemi, bu hızlı değişim ve belirsizliklerin yarattığı karmaşıklıkları irdelemek ve tekrar düzenlemek için fırsattır (Akırmak & Dündar, 2015). Aynı zamanda çeşitli fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması önemli olduğu bir yaş grubu olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Üniversite döneminde gençler; yetişkinlik yıllarını şekillendirecek olan kritik kararları almaya ve bunun gerekliliklerini kabullenmeye hazırlanmaktadır (Asıcı, 2018). Bu hazırlık sürecinde gençlerin yerine getirmesi gereken gelişimsel görevlerden biri, ebeveynlerden özerkleşmedir (Newman & Newman, 1991). Ebeveynlerden özerkleşme; ebeveynlerden fiziksel ayrılmayı, onları reddetmeyi ya da onlara yabancılaşmayı gerektirmemekte; düşünce ve davranış özgürlüğünü açıklamaktadır (Newman & Newman, 1991). Gencin özerk hissini psikolojik olarak yaşaması için ebeveynlerden ayrı olması ve ebeveynleri kaybetmeye ilişkin duygularının üstesinden gelmesi, ekonomik özgürlüğünü kazanması ve kendi kararlarını verebilmesi gerekmektedir (Moore & Hotch, 1981). Türkiye'de üniversite öğrenimine devam eden pek çok genç, özerklik hissini artmasına katkı sağlayabilecek bir unsur olan ekonomik özgürlüğünü kazanamayarak, ailelerinden maddi destek almaya devam etmektedir (Asıcı, 2018). Bu bağlamda araştırmada gelir getiren bir işte çalışarak ekonomik özgürlüğünü sağlayan üniversite öğrencileri incelenmiştir.

İhtiyaç Doyumu

İhtiyaç kavramı, kişilerin bilinçli istek veya güdülerini belirtmede kullanılırken, Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen Öz-belirleme Kuramı ihtiyaç doyumunu, bireylerin büyüme, bütünleşme ve refahı için gerekli olan, özerklik, yeterlik ve ilişkili olma olarak adlandırılan üç temel psikolojik ihtiyacının elverişli bir şekilde giderilmesi olarak açıklamaktadır (Baard vd., 2004; Deci & Ryan, 2000). Doğuştan getirildiği ve evrensel olduğu kabul edilen üç temel

psikolojik ihtiyacın doğru bir şekilde doyurulması bireyler için olumlu bir durum oluştururken, bu ihtiyaçların karşılanmaması ya da engellenmesi olumsuzluğa yol açmaktadır (Coleman, 2000; Deci & Ryan, 1985; 2000; Ryan & Deci, 2000). Ayrıca sosyal çevrenin bu ihtiyaçların karşılanmasında katkısı büyüktür (Calp & Bacanlı, 2016).

İhtiyaçlardan ilki olan özerklik, bireyler için kendi kendini yönetme ve kendi davranışlarını düzenleme yani davranışlarını tamamen kabul etme, onaylama ve arkasında durma olarak tanımlanmaktadır (Andersen vd., 2000; Deci & Ryan, 1985; 1987; Williams vd., 1996). Kowal ve Fortier'e (1999) göre ise özerklik, bireyin kendisini eylemlerinin merkezinde hissetmesidir. İkinci ihtiyaç olan yeterlik, bireylerin işi yapabilme gücüne ve inancına sahip olmasıdır (Deci & Ryan, 2000). Üçüncü ve son ihtiyaç olan ilişkili olma, bireylerin çevresiyle iletişim halinde olması, aidiyet hissetmesi ve ilişki kurma isteği anlamına gelirken; bu ihtiyaç bireyin tatmin edici ve destekleyici sosyal ilişkiler kurmasıyla giderilir (Deci vd., 1996; Ryan & Deci, 2000).

Türkdoğan ve Duru'nun (2012) yaptıkları çalışmanın bulguları çerçevesinde, üniversite süreci içerisinde ekonomik sıkıntılar çeken öğrencilerin temel ihtiyaçlarını giderme konusunda en dezavantajlı grup oldukları belirtilmiştir. Özgür ve diğerleri (2008) yaşam doyumu puan ortalamasının yüksek olmasının nedeninin ekonomik özgürlükle açıklanabilir olduğunu belirtmektedir. Yaşam doyumu ile ihtiyaç doyumunun doğrudan (İlhan & Özbay, 2010; Kermen & Sarı, 2014; Özer, 2009) ve dolaylı (Çıkrıkçı, 2015; Kara, 2016) pozitif yönde ilişkili olduğu araştırmalar da görülmektedir.

Yaşam Amacı

İhtiyaçların belli bir doyum noktasına ulaşması, bireylerin amaçlarını gerçekleştirmelerinde aracı olmaktadır (Ivancevich & Matteson, 1999; Sheldon & Elliot, 1999). Öğrencilerin pek çok yaşam alanında davranışlarına yön veren amaçlar ikiye ayrılmaktadır. Bunlar günlük amaçlar ve yaşam amaçları olarak adlandırılmaktadır. Yaşam amaçları, bireylerin geleceğe yönelik amaçlarını kapsamaktadır (Eryılmaz & Aypay, 2011; King vd., 1998). Yaşam amacı; kişilerin anlamlı bulduğu, bunun için çaba sarf ettikleri ve yaşamı boyunca uzun veya kısa sürede ulaşmayı istedikleri hedefleridir (Aydiner, 2011). Lakin bireyin değişen yaşam koşullarıyla birlikte hedefleri de değişikliğe uğramaktadır (Aydiner, 2011). Bireylerin yaşam amaçlarına sahip olması hem fiziksel hem de psikolojik sağlıklarına fayda sağlarken; yaşam amaçlarına sahip olmaması anlamsızlık duygusuna ve bunun sonucu intihar düşüncesi veya davranışlarına sebep olmaktadır (Bauer & McAdams, 2004; Debats, 1998; Wheeler vd., 1990).

Aydiner (2011) tarafından yapılan çalışmada yaşam amaçları puanları artan öğrencilerin aynı düzeyde akademik başarı düzeyi de artmaktadır. Ocak ve Atasever (2020) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri ile hayatın amacı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırmada hayatın amacı algısı içsel motivasyon ile pozitif yönlü orta düzeyde, dışsal motivasyon ile pozitif yönlü düşük düzeyde ve motivasyonsuzluk ile negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bugüne kadar yapılan çeşitli çalışmalar, ülkelerin refah seviyeleri ile ekonomik özgürlük düzeyleri arasında çok sıkı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır (Altınışik vd., 2011). Refah seviyesine bağlı olarak bireylerin kendi yaşamları için koydukları amaçların niteliği de aynı düzeyde artmaktadır (Aydiner, 2011).

Akademik Motivasyon

Hem doğuştan getirilen ve doyurulması gereken ihtiyaçlar hem de yaşam amaçları öğrencilerin akademik motivasyonlarına etki eden önemli değişkenlerdir (Eryılmaz, 2017). Yaşam amaçları, öğrencilerin akademik başarılarına yarar sağlarken; öğrenmeyi de miktar ve nitelik bakımından etkilemektedir (Convington, 2000). Öğrencilerin sahip olduğu yaşam amaçları ve belli bir doyum noktasına erişen ihtiyaçları akademik motivasyon düzeylerini yükseltmektedir (Eryılmaz, 2017). Akademik yaşamda motivasyon, öğrencinin; derse hazırlanması ve katılması, okulda devamlılık göstermesi gibi önemli davranışlarda bulunmasını sağlayan yönlendirici bir güç olmaktadır (Koç, 2018). Bu gücü yüksek olan öğrenciler yeni şeyler öğrenmek adına istek, gayret ve zorluğa karşı mücadele gösterirken; motivasyon düzeyi düşük olan öğrenciler ise öğrenmeye istek, gayret ve güçlükler karşısında direnç göstermektedirler (Koç, 2018).

Akademik motivasyon, öğrenmeye ve bunun sonucunda başarılı olmaya motive olmuş öğrencilerin davranışlar bütünü olarak açıklanmaktadır (Bandura, 1990; Richer & Vallerand, 1998). Wang ve Pomerantz'a (2009) göre bu davranışlardaki öğrencilerin desteklenmesi çok önemlidir. İçsel, dışsal ve motivasyonsuzluk olmak üzere akademik motivasyon üç başlığa ayrılmaktadır (Deci & Ryan, 1985). İçsel motivasyon; bilme, öğrenme, keşfetme, başarma, yaparken zevk alma gibi bireyin içsel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik davranışlar bulundururken; dışsal motivasyon bireyi harekete geçirmeyi sağlayan dış kaynaklı (ödül, ceza, sosyal kabul vb.) davranışları içermektedir (Ocak & Atasever, 2020). Motivasyonsuzluk ise amaçsızlığın neden olduğu motivasyon eksikliğidir ve bu durum, görev sonunda elde edilebilecek doyuma karşı çıkma ya da bireyin görev için hazırbulunuşluk düzeyine erişmemesiyle alakalıdır (Deci & Ryan, 1985; 2000).

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda akademik motivasyon; sınav kaygısı (Ergene, 2011; Hancock, 2001), benlik saygısı (Abouserie, 1995; Awan vd., 2011), yeterlik algısı (Alemdağ vd., 2014; Schunk, 1996;1999; Sıvacı & Çöplü, 2020), başarı (Busato vd., 2000; Eymur & Geban, 2011), öznel iyi oluşu artırma stratejilerini kullanma (Eryılmaz, 2010), yüklem stilleri (Eccles, 2002; Graham, 1991), hayat amacı (Ocak & Atasever, 2020), öznel iş yükü (Can vd., 2020), erteleme davranışı (Yeşiltaş, 2020), yaşam boyu öğrenme (Sıvacı & Çöplü, 2020) gibi değişkenlerle ilişkili bulunmuştur.

Koç (2018) yaptığı bir çalışmada yaşam doyumunu ile akademik motivasyonun aralarında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu ve yaşam doyumunun akademik motivasyonun bir yordayıcısı olduğu bulgulanmıştır. Demir vd. (2021) yaptıkları bir çalışma sonucunda, yaşam doyumunu ile yaşam kalitesi arasında orta düzey ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Nikolaev (2014) tarafından yapılan çalışmada ise ekonomik özgürlüğün artması ile yaşam kalitesinde daha yüksek bir seviyeye erişildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Mutluluk

Akyüz vd. (2017) araştırdıkları bir çalışmanın sonucunda mutluluk ile yaşam kalitesi arasında bir ilişkinin olduğu ve yaşam kalitesinin artması halinde mutluluk düzeyinin de arttığı görülmüştür. Mutluluk, bireyin olumlu duyguları olumsuz duygulardan daha sık yaşaması ve yaşamından yüksek doyum almasıdır (Diener, 1984). Ekonomik özgürlüğün mutluluk ile pozitif şekilde ilişkili olduğu (Dolan vd., 2008) ve mutluluğu arttırdığı (Pitlik vd., 2015) çalışmalarda görülmektedir.

Gelişim dönemi ve yaşam olayları incelendiğinde, öğrenim yaşantısı devam ederken aynı zamanda bir işte çalışan üniversite öğrencilerinin yaşamdan aldığı doyum ve hissettiği mutluluğun yanı sıra, akademik sorumluluklarını devam ettirme ve tüm bunları yaparken yaşam amacını belirleme konusunda çalışmayan öğrencilere göre birtakım farklılıklar yaşayabilecekleri alan yazın ışığında göze çarpmaktadır. Öte yandan, alanyazın incelendiğinde istihdam edilmiş, çalışan veya yarı zamanlı çalışan lisans öğrencileri üzerine yapılan çalışmaların ilgili değişkenler açısından ulusal alanda sınırlı sayıda yer aldığı görülmüştür. Bu nedenle çalışma alan yazına katkı sağlayacak ve bundan sonraki benzer konu başlığına sahip araştırmalara ışık tutacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrenimi sırasında gelir getiren bir işte çalışan ve çalışmayan öğrencilerin ihtiyaç doyumunu, yaşamdaki mutluluk düzeyi, akademik motivasyon ve yaşam amacı açısından karşılaştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumunu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amacı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri açısından ihtiyaç doyumunu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amacı puanları farklılaşmakta mıdır?

3. Gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumunu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amacı farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel yaklaşım içerisinde bulunan korelasyonel desen benimsenmiştir. Korelasyonel desen, iki veya daha fazla değişkenin arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2018).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de bulunan üniversitelerde öğrenim sürecine devam ederken aynı zamanda gelir getiren bir işte çalışan ve çalışmayan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 1.

Araştırma Katılımcılarının Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kadın	261	68
	Erkek	120	31
Yaş	17-18	33	8.6
	19	60	15.6
	20	75	19.5
	21	92	24

	22	47	12.2
	22+	74	19.2
Gelir getiren bir işte ...	Çalışıyorum	105	27.5
	Çalışmıyorum	276	72.4

Araştırmanın çalışma grubunu ise, Türkiye genelinde lisans eğitimine devam eden 381 (261 kadın, 120 erkek) üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde Sudman'ın (1976) grupların karşılaştırıldığı araştırmalar için önerdiğine uygun şekilde, 'araştırmaya katılan her grubu temsil edecek en az 100 kişi olması' yaklaşımı temel alınmıştır. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında, katılımcıların %68'i kadın, %31'i erkektir. Ayrıca katılımcıların %8.6'sı 17-18, %15.6'sı 19, %19.5'i 20, %24'ü 21, %12.2'si 22 yaşında ve 19.2'si 22 yaş üzerindedir. Gelir getiren bir iş sektöründe çalışılıp çalışılmadığı değişkenine bakıldığında ise, katılımcıların %27.5'i çalışırken, %72.4'ünün çalışmadığı görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

İhtiyaçlar Doyumu Ölçeği (İDO):

Deci ve Ryan (2000) tarafından geliştirilen ölçek Bacanlı ve Cihangir (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Orijinalinde 21 madde ve yedili puanlama türü olarak kullanılan ve üç alt boyuttan oluşan ölçekte belirli bir boyuttaki bireysel madde puanları toplanarak her bireyin 3 alt boyuttaki puanları elde edilmektedir. Boyutlar: a) özerklik gereksinimleri (madde 1, 4(R), 8, 11(R), 17, 20(R)); b) yeterlilik gereksinimleri (madde 3(R), 5, 10, 13, 15(R), 19(R)); ve c) ilişki gereksinimleri (madde 2, 6, 7(R), 9, 12, 16(R), 18(R), 21, 14) olarak başlıklara ayrılmaktadır (Deci & Ryan, 2000). Ölçeğin iyi uyum indeksleri; RMSEA: 0.07, GFI: 0.86, AGFI: 0.82, CFI: 0.82, NNFI: 0.80 şeklindedir (Cihangir-Çankaya, 2009). Uyarlama çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek için 0.83, bu çalışmada ise 0.86 olarak hesaplanmıştır.

Oxford Mutluluk Ölçeği- Kısa Formu (OMÖ-K):

Hills ve Argyle (2002) tarafından geliştirilen ölçeği, Doğan ve Çötök (2011) Türkçeye uyarlamıştır. OMO-K 8 madde ve beşli puanlama türünden oluşmakta olup, orijinal 29 maddelik formuyla korelasyonu 0.93 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Dolayısıyla açılımlı faktör analizi sonucunda tek faktörlü 7 maddelik yapı elde edilmiştir. OMÖ-K'nın iç tutarlılık katsayısı 0.74, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.85'tir. Ölçeğin bu çalışmada hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.77'dir.

Akademik Motivasyon Ölçeği (AMS):

Vallerand vd. (1992) tarafından "Echelle de Motivation en Education (EME)" adlı Fransızca bir ölçekten İngilizceye uyarlanan ölçeği, Çakır (2006) Türkçeye uyarlamıştır. Yedili Likert puan tipine göre puanlanan ölçek, 28 maddeden oluşmaktadır ve 3 alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar içsel, dışsal ve motivasyonsuzluktur. Yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında test tekrar test yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayısı $r=0.89$, Cronbach alfa iç

tutarlılık katsayısı 0.83'tür. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.86 olarak hesaplanmıştır.

Yaşam Amaçları Ölçeği- Kısa Formu (YAÖ-K):

İlhan (2016) tarafından geliştirilen ölçek yedili Likert puan tipine göre puanlanan 14 maddeden oluşmaktadır. Tüm maddeler temel bileşenler analizi yöntemi ve varimax tekniği ile incelenmiş, her bir boyutu en iyi temsil eden faktör yükü yüksek maddeler seçilmiştir. Aynı zamanda tüm maddelerin toplam varyansın en az %50'sini açıklamasına dikkat edilmiştir. Sonuçta ölçek iki alt boyuttan: içsel amaçlar 8 maddeden (1, 3, 4, 6, 8, 10, 11 ve 14), dışsal amaçlar 6 maddeden (2, 5, 7, 9, 12 ve 13) oluşmaktadır. Birinci faktör (içsel amaçlar) toplam varyansın %35.8'ini, ikinci faktör (dışsal amaçlar) %15.2'sini açıklamıştır. Varyansı %61.3 olarak açıklanan ölçeğin güvenilirlik katsayıları, içsel amaçlar için 0.85 ve dışsal amaçlar için 0.77 bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırma için 21/10/21 tarihinde Hasan Kalyoncu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Etik Kurulu'ndan E-97105791-050.01.01-4131 sayılı kararı ile gerekli izin alınmıştır. Araştırma çevrimiçi ortama aktarılmış ölçeklere gönüllü katılım gösteren ve gelir getiren bir işte çalışmayan üniversite öğrencileri için sosyal medya araçları veya elektronik posta ile uygulanırken, gelir getiren bir işte çalışan öğrencilere ağırlıklı olarak ölçme araçlarının kâğıt-kalem formatına dönüştürüldüğü basılı şekli ile yüz yüze uygulanmıştır. Veriler Ekim - Aralık 2021 tarihleri arasında kartopu yöntemi ile toplanmıştır. Ölçme araçlarını doldurmak yaklaşık 12 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 26 (Statistical Package of Social Sciences) kullanılmıştır. Frekans ve yüzde dağılımları için betimleyici istatistik, ölçek ve alt boyut toplam puanları arası ilişkilerin araştırılmasında Pearson Korelasyon Analizi, cinsiyetin ve gelir getiren bir işte çalışma durumunun öğrencilerin ihtiyaç doyumu, yaşamdaki mutluluk düzeyi, akademik motivasyon ve yaşam amaçlarında farklılığa neden olup olmadığını incelemek için 2x2 Çok Yönlü Varyans analizi yapılmıştır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri ihtiyaç doyumu, yaşamdaki mutluluk düzeyi, akademik motivasyon ve yaşam amacı, bağımsız değişkenleri ise iki kategorili olan cinsiyet (0=Kadın, 1= Erkek) ve gelir getiren bir işte çalışma (0= Çalışmıyorum, 1= Çalışıyorum) durumudur. Ayrıca kullanılan tüm ölçme araçlarının iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa değeri hesaplanarak analiz edilmiştir. Anlamlılık düzeyinin incelenmesinde $p=0.05$ kriteri göz önünde tutulmuştur.

Bulgular

Bulgular analiz edilmeye başlamadan önce veri seti kontrol edilerek, yapılacak olan çok yönlü varyans analizinin varsayımları test edilmiştir. Kâğıt-kalem şeklinde yüz yüze uygulanan ölçme araçlarında boş bırakılan, tekrarlanan ya da hatalı girilen veriler çıkarılarak toplamda 381 veriye ulaşılmıştır. Ölçme araçları hem kâğıt-kalem hem de çevrimiçi ortamda toplandığı için öncelikle iki uygulama arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile hesaplanmış ve uygulamalar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Dolayısıyla iki veri

setinin birbirinden farklı olmadığı sonucuna ulaşılarak veri seti birleştirilerek analizler yapılmıştır.

Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Bulguları

Araştırmada öncelikle bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi anlamak adına Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Analize ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Sonuçları

	N	\bar{X}	Ss	1	2	3	4	5	6
1. İDO	381	99.74	18.82	-	.539**	.136**	.369**	.315**	.133**
2. OMÖ-K	381	21.53	5.03		-	.192**	.320**	.176**	.091
3. İM	381	46.01	8.69			-	.588**	.448**	.418**
4. DM	381	35.55	8.12				-	.453**	.328**
5. İA	381	48.62	8.19					-	.521**
6. DA	381	30.20	7.90						-

**p<01, İDO= İhtiyaçlar Doymu Ölçeği, OMÖ-K= Oxford Mutluluk Ölçeği- Kısa Formu, İM= İçsel Motivasyon, DM= Dışsal Motivasyon, İA= İçsel Amaçlar, DA= Dışsal Amaçlar.

İhtiyaç doyumu ve mutluluk arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur ($r = 0.539$, $p<.01$). Buna göre ihtiyaç doyum düzeyi arttıkça mutluluk artmakta veya mutluluk düzeyi arttıkça ihtiyaç doymu artmaktadır. İhtiyaç doymu ve akademik motivasyonun 3 alt boyutundan biri olan içsel motivasyon arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur ($r = 0.136$, $p<.01$). Buna göre ihtiyaç doyum düzeyi arttıkça içsel motivasyon artmakta veya içsel motivasyonda düzey arttıkça ihtiyaç doymu artmaktadır. İhtiyaç doymu ve akademik motivasyonun 3 alt boyutundan biri olan dışsal motivasyon arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur ($r = 0.369$, $p<.01$). Buna göre ihtiyaç doyum düzeyi arttıkça dışsal motivasyon artmakta veya dışsal motivasyon düzeyi arttıkça ihtiyaç doymu artmaktadır. İhtiyaç doymu ve yaşam amacının 2 alt boyutundan biri olan içsel amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur ($r = 0.315$, $p<.01$). Buna göre ihtiyaç doyum düzeyi arttıkça içsel amaç artmakta veya içsel amaç düzeyi arttıkça ihtiyaç doymu artmaktadır. İhtiyaç doymu ve yaşam amacının 2 alt boyutundan biri olan dışsal amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur ($r = 0.133$, $p<.01$). Buna göre ihtiyaç doymu arttıkça dışsal amaç düzeyi artmakta veya dışsal amaç arttıkça ihtiyaç doyum düzeyi artmaktadır.

Mutluluk ve akademik motivasyonun 3 alt boyutundan biri olan içsel motivasyon arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.192$, $p<.01$). Buna göre mutluluk düzeyi arttıkça içsel motivasyon artmakta veya içsel motivasyon düzeyi arttıkça mutluluk artmaktadır. Mutluluk ve akademik motivasyonun 3 alt boyutundan biri olan dışsal motivasyon arasındaki ilişki için yapılan

korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.320$, $p < .01$). Buna göre mutluluk arttıkça dışsal motivasyon düzeyi artmakta veya dışsal motivasyon arttıkça mutluluk düzeyi artmaktadır. Mutluluk ve yaşam amacının 2 alt boyutundan biri olan içsel amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.176$, $p < .01$). Buna göre mutluluk düzeyi arttıkça içsel amaç artmakta veya içsel amaç düzeyi arttıkça mutluluk artmaktadır. Mutluluk ve yaşam amacının 2 alt boyutundan biri olan dışsal amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında negatif yönlü anlamsız ilişki bulunmuştur ($r = 0.091$, $p > .01$). Buna göre mutluluk düzeyi arttıkça dışsal amaç azalmakta veya dışsal amaç arttıkça mutluluk düzeyi azalmaktadır.

İçsel motivasyon ve dışsal motivasyon arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.588$, $p < .01$). Buna göre içsel motivasyon düzeyi arttıkça dışsal motivasyon artmakta veya dışsal motivasyon düzeyi arttıkça içsel motivasyon artmaktadır. İçsel motivasyon ve içsel amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.448$, $p < .01$). Buna göre içsel motivasyon düzeyi arttıkça içsel amaçlar artmakta veya içsel amaçlar düzeyi arttıkça içsel motivasyon artmaktadır. İçsel motivasyon ve dışsal amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.418$, $p < .01$). Buna göre içsel motivasyon arttıkça dışsal amaçlar düzeyi artmakta veya dışsal amaçlar arttıkça içsel motivasyon düzeyi artmaktadır.

Dışsal motivasyon ve içsel amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.453$, $p < .01$). Buna göre dışsal motivasyon arttıkça içsel amaçlar düzeyi artmakta veya dışsal motivasyon arttıkça içsel amaçlar düzeyi artmaktadır. Dışsal motivasyon ve dışsal amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.328$, $p < .01$). Buna göre dışsal motivasyon düzeyi arttıkça dışsal amaçlar düzeyi artmakta veya dışsal amaçlar arttıkça dışsal motivasyon artmaktadır.

İçsel ve dışsal amaçlar arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine göre, puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.521$, $p < .01$). Buna göre içsel amaçlar düzeyi arttıkça dışsal amaçlar artmakta veya içsel amaçlar arttıkça dışsal amaçlar düzeyi artmaktadır.

Gelir Getiren Bir İşte Çalışma ve Cinsiyetin Öğrencilerin İhtiyaç Doyumu, Mutluluk, Akademik Motivasyon ve Yaşam Amaçlarıyla İlişkisinin İncelenmesi

Gelir getiren bir işte çalışma ve cinsiyetin üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amaçları üzerine etkisini incelemek amacıyla 2x2 çok yönlü varyans analizi yapılmıştır. Gelir getiren bir işte çalışma için kovaryansların homojenliği sayıltısı Box M testi ile kontrol edilmiştir. Test anlamlı bulunduğu için Pillai's Trace testine bakılmıştır (Tabachnick & Fidell, 2007). Pillai's Trace testi, gelir getiren bir işte çalışma durumunun öğrencilerin ihtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amaçları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir ($F(6.372) = 3.37$, $p = .003$, $\eta^2 = .052$). Cinsiyet için yapılan Box M testi ise anlamlı bulunmadığı için Wilks' Lambda testine bakılmıştır (Tabachnick & Fidell, 2007). Wilks' Lambda testi bulguları, cinsiyetin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir ($p = .154$). Çalışmada bağımlı değişken

sayısı 6 olduğu için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır; manidarlık seviyesi bağımlı değişken sayısına bölünerek ($.05/6 = .008$) $.008$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular, öğrencilerin ihtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amaçlarının gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre değişiklik göstermediğine ancak akademik motivasyonun 3 alt boyutundan biri olan dışsal motivasyonun ($F(1.377) = 11.86$, $p = .001$, $\eta^2 = .031$) gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre anlamlı ölçüde değişiklik gösterdiğine işaret etmiştir. Buna göre, çalışmayan öğrencilerin ($\bar{X} = 36.03$, $S_s = 0.569$) dışsal motivasyonunun çalışan öğrencilere ($\bar{X} = 32.73$, $S_s = 0.770$) göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Tartışma

Araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde ihtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amacının gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre karşılaştırılmasıdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizler sonucunda ihtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amacı değişkenleri arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu ancak yaşam amacının iki alt boyutundan biri olan dışsal amaçlar ve mutluluk arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde, araştırmada elde edilen ihtiyaç doyumu ve mutluluk arasındaki bulguya paralel bulguların olduğu görülmektedir. Öz-belirleme kuramı çerçevesinde yapılan araştırmalarda ihtiyaç doyumunun, iyi olma düzeyini yani mutluluğu yordadığı görülmektedir (Buunk & Nauta, 2000; Cihangir-Çankaya, 2009). Deci ve Ryan (2000), temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması halinde kişilerin iyi oluş düzeyinin artacağı, karşılanmaması halinde ise iyi oluş düzeyinin azalacağı yönünde görüş öne sürmüştür. İhtiyaç doyumu ve akademik motivasyon arasındaki bulguya paralel çalışmalar mevcuttur. Eryılmaz (2017) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin akademik motivasyonlarının yükseltilmesinde ihtiyaç doyum düzeylerinin önemli olduğu raporlanmıştır. Burt ve diğerleri (2013) de öğretmenlerin, danışmanların ve diğerlerinin akademik motivasyon ve başarıyı artırmak için öğrencilerin ihtiyaçlarının tatminini destekleme yollarını ele alması gerektiğini belirtmektedirler. Araştırmalar, ihtiyaç doyumu ve yaşam amacı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (Deci & Ryan, 2000; Locke & Latham, 2002; Reeve & Halusic, 2009; Sheldon & Elliot, 1999). Öz-belirleme Kuramı, içsel yaşam amaçlarının temel psikolojik ihtiyaçların giderilmesinde aracı bir rol oynamaktadır (Kasser, 2002; Niemiec vd., 2009).

Mutluluk ve akademik motivasyon arasındaki bulguya benzer çalışmalar alanyazında bulunmaktadır. Van Petegem ve diğerleri (2008) daha yüksek öğrenme motivasyonuna sahip öğrencilerin, iyi oluş düzeyi daha yüksek olan öğrenciler olduğunu belirtmektedirler. Eryılmaz (2010) da yaptığı bir çalışmada öznel iyi oluş stratejilerini kullanma ile içsel ve dışsal motivasyonlar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yaşam amacının iki alt boyutundan biri olan içsel amaç ile mutluluk arasındaki ilişkinin anlamlı ve pozitif; bir diğer alt boyutu olan dışsal amacın anlamsız ve negatif yönde çıkması öz-belirleme kuramının, yaşama yön veren ve ulaşmak için çaba sarf edilen her amacın mutluluk ve temel psikolojik ihtiyaçlar üzerinde aynı etkiye sahip olmadığı öngörüsüyle örtüşmektedir (Deci & Ryan, 2000; Kasser & Ryan, 1993; Ryan & Deci, 2000). Alanyazında bu bulguya benzer çalışmalar yer almaktadır (örn., Kasser & Ahuvia, 2002; Kim vd., 2003). Schmuck ve diğerleri (2000) tarafından yapılan çalışmada içsel amaçların iyi oluşla olumlu; dışsal amaçların ise olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde İlhan ve Özbay (2010) da içsel amaçların öznel iyi oluşu arttırdığı; dışsal amaçların ise öznel iyi oluş düzeyini azalttığı sonucunu

elde etmişlerdir. Akademik motivasyon ve yaşam amacı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Ocak ve Atasever (2020) akademik motivasyon ile yaşam amacı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu ve yaşam amacının akademik motivasyon üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu raporlamışlardır. Akbaba'ya (2010) göre bireyin amaç, niyet ve beklentileri temel motivasyon kaynaklarının arasında gösterilmektedir.

İhtiyaç Doymu, Mutluluk, Akademik Motivasyon ve Yaşam Amacının Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doymu ve yaşam amacı iki alt boyutu olan içsel ve dışsal amaçlar düzeyi ile gelir getiren bir işte çalışma durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Üniversite öğrencilerinin yaşamdaki mutluluk düzeyi toplam puanı gelir getiren bir işte çalışma değişkeni açısından farklılaşmamaktadır. Alanyazında benzer ya da farklı araştırma bulguları incelendiğinde, bir işte çalışmayan ve çalışan öğrenciler arasında yaşamdaki mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması açısından benzer bir araştırma bulunamamıştır. Alanyazın daha çok bir işte çalışmanın bireyin mutluluk düzeyini arttırdığına vurgu yapmıştır (Taylor vd., 2012; Yüksel-Şahin & Taşkın, 2019). Bulgular ışığında bireylerin kazançlarını özgür şekilde tüketebilmesinin bu bulguya katkı sağladığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin akademik motivasyonun üç alt boyutundan biri olan içsel motivasyon gelir getiren bir işte çalışma değişkeni açısından farklılaşmazken dışsal motivasyon düzeyi farklılaşmaktadır. Gelir getiren bir işte çalışmayan öğrencilerin dışsal motivasyon ortalaması çalışan öğrencilerden daha fazladır. Dışsal motivasyonun farklılaşması ve gelir getiren bir işte çalışmayan öğrencilerin lehine olması bulgusu çalışmayan öğrencilerin dışsal motivasyon kaynaklarını çalışanlara göre daha iyi görebildiği ve çalışan öğrencilerin iş-okul telaşından dolayı dışsal motivasyon kaynaklarını yitirebildiği ya da göremediği şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin içsel motivasyonlarının yaşam doymu, mutluluk ya da ihtiyaçlar gibi alanlarda anlamlı fark oluşturmadığı bulgusu katılımcıların içsel motivasyonlarının benzer düzeyde ölçülmesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde gelir getiren bir işte çalışan ve çalışmayan üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon düzeyi açısından karşılaştırıldığı araştırmalara rastlanmamıştır. Benzer çalışmaların daha çok istihdam edilmiş, çalışan ve yarı zamanlı çalışan lisans öğrencilerinin akademik motivasyon süreçlerine odaklandığı görülmektedir. Çalışma saatlerinin artması akademik çalışmalar üzerinde olumsuz etkiye yol açarken (O'i & Morrison, 2005), öğrencilerin yarısından çalışmamış olsalardı sınav notlarının daha iyi olacağını bildirdiği görülmüştür (Curtis & Shani, 2002; Smith & Taylor, 1999; Sorensen & Winn, 1993). Bir araştırmada, haftada 20 saatten fazla mesai yapan öğrencilerin daha az mesai harcayan öğrencilere oranla okulu bırakma olasılıklarının %40 daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Warren & Lee, 2003). Son olarak, Curtis ve Williams'ın (2002) yaptıkları çalışmada öğrenciler yeterli paraya sahip olsalar ücretli işi bırakacaklarını belirtmişlerdir.

İhtiyaç Doymu, Mutluluk, Akademik Motivasyon ve Yaşam Amacının Cinsiyet Durumuna Göre Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doymu düzeyleri ile cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Alanyazında bu bulguyla benzerlik gösteren çalışmalara denk gelinmiştir. Gündoğdu ve Yavuzer (2012) ve Aydoğdu ve Gürsoy (2018) tarafından yapılan çalışmalarda cinsiyet ve ihtiyaç doymu arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı araştırmalar ise ihtiyaç doymunun alt boyutları hakkında farklı bulgulara

ulaşmıştır. Yeterlik ve ilişkili olma ihtiyacının cinsiyet açısından kadınların lehine bir farklılık gösterdiği (Arslanoğlu vd., 2010; Cihangir-Çankaya, 2009; Greeley & Tinsley, 1998) ancak özerklik ihtiyacının farklılık göstermediği görülmüştür (Harvey & Retter, 2002; Kesici vd., 2003).

Bu çalışmada, yaşamdaki mutluluk düzeyinin kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık göstermediği raporlanmıştır. Alanyazın incelendiğinde cinsiyet açısından mutluluk düzeylerinde farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bazı araştırmalarda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (Ulukan, 2020; Mahon vd., 2005). Bazı araştırmalar ise cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olduğunu, kadınların erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Bulut, 2017; Çirkin & Göksel, 2016; Reisoğlu & Yazıcı, 2017). Öte yandan bazı araştırmalar cinsiyet açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu ama erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır (Akın & Şentürk, 2012; Ben-Zur, 2003; Çelebi & Çelebi, 2020). Bulguların bu şekilde değişkenlik göstermesi, Kimball ve Willis'in (2006) de belirttiği gibi kadın ve erkeklerin farklı yaşam dönemlerinde farklı mutluluk düzeylerine sahip olabilmesinden kaynaklanabilir. Bu sebeple bu iki değişken arasındaki ilişkide kesin bir kaniya varılamayacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre, kadınlar ve erkekler arasında akademik motivasyon alt boyutları olan içsel ve dışsal motivasyon düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Alan yazına bakıldığında, bu bulguyla paralellik gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Güngör & Yenel, 2020; Korkmazer, 2020). Ancak bu bulgularla paralellik göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda cinsiyet ve akademik motivasyon düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu, kadınların akademik motivasyonu erkeklere oranla daha yüksek olduğu (Brouse vd., 2010; Ocağ & Atasever, 2020; Özder & Motorcan, 2013), bazı araştırmalarda az sayıda da olsa erkeklerin akademik motivasyonunun kadınlara göre daha yüksek (Gömleksiz & Serhatlıoğlu, 2013; Roohi & Asayesh, 2012) degerde olduğu bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin yaşam amacı iki alt boyutu olan içsel ve dışsal amaçlar düzeyi cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmamaktadır. Alanyazın incelendiğinde bu bulguya paralel sonuçların olduğu görülmektedir (Aydiner, 2011; Hammersla & Frease-McHanan, 1990). Ak (2013) yaptığı bir araştırmada cinsiyet ve yaşam amacı arasında anlamlı bir farkın gözlenmediği bulgusuna ulaşmıştır. Ancak alanyazında bu bulgulara paralel olmayan çalışmalar da bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda içsel amacın cinsiyet değişkeni açısından farklılaştığı ve bunun da kadınların lehine olduğu gözlenmiştir (Aygün, 2014; Demirbaş Çelik, 2016; İlhan, 2009; Kasser vd., 1995).

Sonuç ve Öneriler

Üniversite öğrencilerinde ihtiyaç doyumu, mutluluk, akademik motivasyon ve yaşam amacının gelir getiren bir işte çalışma durumuna ve cinsiyete göre karşılaştırıldığı bu çalışmada cinsiyetin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı, yalnızca gelir getiren bir işte çalışmayan öğrencilerin dışsal motivasyonunun bir işte çalışan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırma bulguları birtakım sınırlılıklar kapsamında ele alınmalıdır. Öncelikle araştırmada gelir getiren bir işte çalışan öğrenci sayısı çalışmayan öğrenci sayısına göre düşüktür. Bunun nedeni Türk kültüründeki ailelerin çocuklarına, üniversiteyi bitirene kadar bakmakla yükümlü olduğunu düşünmeleri olabilir. Daha sonra yapılacak araştırmalarda bu karşılaştırmayı

yapabilmek için gelir getiren bir işte çalışan öğrenci sayısı artırılabilir. Ayrıca burs ya da ailesinden aldığı yüksek maddi destek ile ekonomik anlamda güçlük yaşamayan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmanın veri toplama ölçeğinde öğrencilerin hangi üniversitede okudukları ve kaçınıcı sınıf oldukları bilgisi alınmamıştır. Daha sonra yapılacak olan araştırmalarda bu verilerin de toplanması bulguların yorumlanmasını güçlendirebilir.

Diğer yandan, korelasyonel çalışmalarda neden-sonuç ilişkisi elde edilemediği için araştırmacılara deneysel çalışmalar yapması önerilebilir. Ayrıca, bulgular ışığında, gelir getiren bir işte çalışmayan öğrencilerin dışsal motivasyonlarını artıran unsurların öğrencilerden yarı yapılandırılmış formlar aracılığıyla görüş alınarak daha detaylı araştırıldığı nitel çalışmalar yapılabilir. Son olarak, ulusal alanyazın incelendiğinde, istihdam edilmiş, tam zamanlı ya da yarı zamanlı çalışan lisans öğrencilerinin iyi oluşlarını etkileyen çalışmaların sınırlı oluşu, gelecekte bu alanda daha fazla çalışma yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde, uluslararası alan yazında da yazarların bilgisi dâhilinde yaşam amacı ve ihtiyaç doyumunun gelir getiren bir işte çalışıp çalışmamaya göre değişmesinin araştırıldığı çalışmalara rastlanmamıştır.

Etik Kurul İzin Bilgisi: Bu araştırma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Etik Kurulu 21/10/21 tarihli E-97105791-050.01.01-4131 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Bu çalışmada çıkar çatışması yoktur ve finansman desteği alınmamıştır.

Yazar Katkısı: Yazarlar makaleye eşit katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Kaynakça

- Abouserie, R. (1995). Self-esteem and achievement motivation as determinants of students' approaches to studying. *Studies in Higher Education, 20*(1), 19-27. <https://doi.org/10.1080/03075079512331381770>
- Ak. K. (2013). *Üniversite öğrencilerinin özgeçmiş düzeylerinin yordayıcısı olarak yaşam amaçları* (Tez No. 327454) [Yüksek Lisans Tezi, Tokat, Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Akbaba, S. (2010). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(13), 343-361. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/2774/37170>
- Akın, H. B., & Şentürk, E. (2012). Bireylerin mutluluk düzeylerinin ordinal lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Öneri, 10*(37), 183-193. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/165694>
- Akırmak, G., & Dünder, H. (2015). Üniversite gençliği döneminin gelişimsel özellikleri ve psikolojik zorlukları. Der: F. Yurtseven ve M. Paker. *Üniversite psikolojik danışmanlık el kitabı* içinde (Ss. 17-44). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akyüz, H., Yaşartürk, F., Aydın, İ., Zorba, E., & Türkmen, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 3*(SI), 253-262. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjcss/issue/33182/369781>
- Alemdağ, C., Öncü, E., & Yılmaz, A. K. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz yeterlikleri. *Spor Bilimleri Dergisi, 25*(1), 23-35 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16369/171304>

- Altınışik, İ., Çakmak, Y., & Peker, H. S. (2011). Ekonomik özgürlükler ve refah. *Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 1(1)*, 149-156. <http://sosyoteknik.selcuk.edu.tr/sustad/article/view/14>
- Andersen, S., Chen, S., & Carter, C.V. (2000). Fundamental human needs: Making social cognition relevant. *Psychological Inquiry, 11(4)*, 269-275. https://www.researchgate.net/publication/255653439_Fundamental_Human_Needs_Making_Social_Cognition_Relevant
- Arslanoğlu E., Tekin M., Arslanoğlu C., & Özmutlu İ. (2010). Voleybol hakemlerinin çeşitli değişkenlere göre kaygı ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin incelenmesi (Ankara ili örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(2)*, 985-995. <http://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936604.pdf>
- Asıcı, E. (2018). Üniversite dönemi gençliği ve uyum problemleri. F. Savi Çakar. (Ed.), *Yaşam dönemleri ve uyum sorunları içinde* (Ss. 301-323). Pegem Akademi.
- Aydiner, B. B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarının alt boyutlarının genel öz-yeterlik yaşam doyumu ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Aydoğdu, F., & Gürsoy, F. (2018). Çocuk evi ve ailesi yanında kalan ergenlerin ihtiyaç doyum düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 22(1)*, 59-84 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/36249/304222>
- Aygün, M. (2014). *Öğrencilerin yaşam amaçlarıyla gelecek kaygısı arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Awan, R. N., Noureen, G., & Naz, A. (2011). A study of relationship between achievement motivation, academic self concept and achievement in English and Mathematics at secondary level. *International Education Studies, 4(3)*, 72-79. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v4n3p72>
- Baard, P. P., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2004). Intrinsic need satisfaction: A motivational basis of performance and well-being in two work settings, *Journal of Applied Social Psychology, 34(10)*, 2045-2068.
- Bacanlı, H., & Cihangir, Z. (2003, 9-11 Temmuz). *İhtiyaç doyum ölçeği uyarlama çalışması* [Kongre Sunum Özeti]. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. İnönü Üniversitesi. https://issuu.com/antalyaozelegitimgrubu/docs/vii_ulusal_ps_koloj_k_dani_ma_re
- Bandura, A. (1990). Perceived self-efficacy in the exercise of control over AIDS infection. *Evaluation and Program Planning, 13(1)*, 9-17. [https://doi.org/10.1016/0149-7189\(90\)90004-G](https://doi.org/10.1016/0149-7189(90)90004-G)
- Bauer, J. J., & McAdams, D. P. (2004). Growth goals, maturity, and well-being. *Developmental Psychology, 40(1)*, 114-127. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.1.114>
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence, 32(2)*, 67-79. <https://doi.org/10.1023/A:1021864432505>
- Brouse, C. H., Basch, C. E., LeBlanc, M., McKnight, K. R., & Lei, T. (2010). College students' academic motivation: Differences by gender, class, and source of payment. *College Quarterly, 13(1)*, 1-10. <http://www.collegequarterly.ca>
- Bulut, E. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin öznel iyi oluş düzeyleri üzerine etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.

- Burt, T. D., Young-Jones, A. D., Yadon, C. A., & Carr, M. T. (2013). The advisor and instructor as a dynamic duo: Academic motivation and basic psychological needs. *Nacada Journal*, 33(2), 44-54. <http://dx.doi.org/10.12930/NACADA-13-006>
- Busato, V. V., Prins, F. J., Elshout, J. J., & Hamaker, C. (2000). Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Personality and Individual Differences*, 29(6), 1057-1068. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00253-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00253-6)
- Buunk, B., & Nauta, A. (2000). Why intraindividual needs are not enough: Human motivation is primarily social. *Psychological Inquiry*, 11(4), 279-283. <https://research.rug.nl/en/publications/why-intraindividual-needs-are-not-enough-human-motivation-is-prim-2>
- Büyüköztürk Ş., Kılıç-Çakmak E., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş., & Demirel F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Calp, Ş., & Bacanlı, H. (2016). Algılanan akademik yeterlik ve özerklik desteğinin özerk akademik motivasyon ve akademik başarıyla ilişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 300-317. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/26849/282350>.
- Can, G. F., Toktaş, P., & Güven, A. (2020). Bir vakıf üniversitesinin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerine ilişkin öznel iş yükü ve akademik motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması. *Journal of Turkish Operations Management*, 4(2), 519-535. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jtom/issue/59336/851951>
- Cihangir-Çankaya, Z. (2009). Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691-711. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26108/275077>
- Convington, M.V. (2000). Goal theory, motivation, and school achievement: An integrative review. *Annual Review of Psychology*, 51, 171-200. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.51.1.171>
- Coleman, P. (2000). Aging and the satisfaction psychological needs. *Psychological Inquiry*, 11(4), 291-294.
- Curtis, S., & Shani, N. (2002). The effect of taking paid employment during term-time on students' academic studies. *Journal of Further and Higher Education*, 26(2), 129-138. <https://doi.org/10.1080/03098770220129406>
- Curtis, S., & Williams, J. (2002). The reluctant workforce: undergraduates' part-time employment. *Education and Training*, 44(1), 5-10. <https://doi.org/10.1108/00400910210416192>
- Çakır, E. (2006). *Anadolu öğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Çelebi, G., & Çelebi, B. (2020). Bireylerin mutluluk düzeylerinin değişkenler açısından incelenmesi. *ARHUSS*, 3(1), 179-189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/arhuss/issue/54943/704744>
- Çetinkaya, E., Çetinkaya, E. K., Yıldırım M., & Kabapınar, F. (2017). Eğitim araştırmacılarının bilim etiğine ilişkin görüşleri. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 84-101 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aleg/issue/30918/292648>
- Çıkrıkçı, Ö. (2015). *Öz-belirleme kuramına göre ihtiyaç doyumunun olumlu yönelimler üzerindeki etkisinin bağlanma stilleri açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

- Çirkin, Z., & Göksel, T. (2016). Mutluluk ve gelir. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 71(2)*, 375-400. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002397
- Debats, D. L. (1998). Measurement of personal meaning: The psychometric properties of the life regard index. In I. B. Weiner (Eds.), *The human quest for meaning* (pp. 237-259). Lawrence Erlbaum Associates.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self determination in personality. *Journal of Research in Personality, 19(2)*, 109-134. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(85\)90023-6](https://doi.org/10.1016/0092-6566(85)90023-6)
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 53(6)*, 1024-1037. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.6.1024>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry, 11(4)*, 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Deci E. L., Ryan R. M., & Williams G. C. (1996). Need satisfaction and the self-regulation of learning. *Learning and Individual Differences, 8(3)*, 165-183. [https://doi.org/10.1016/S1041-6080\(96\)90013-8](https://doi.org/10.1016/S1041-6080(96)90013-8)
- Demir, R., Tanhan, A., Çiçek, İ., Yerlikaya, İ., Çırak Kurt, S., & Ünverdi, B. (2021). Yaşam kalitesinin yordayıcıları olarak psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu. *Yaşadıkça Eğitim, 35(1)*, 192-206. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021351256>
- Demirbaş Çelik, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve yaşam amaçları arasındaki ilişki. *Mediterranean Journal of Humanities, 6(1)*, 133-141. <http://dx.doi.org/10.13114/MJH.2016119294>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin, 95(3)*, 542-75. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Doğan, T., & Çötök, A. N. (2011). Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(36)*, 165-172. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21456/229762>
- Dolan, P., Peasgood, T., & White, M. (2008). Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *Journal of Economic Psychology 29(1)*, 94-122. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2007.09.001>
- Eccles, J. S. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology, 53*, 109-132. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135153>
- Ergene, T. (2011). Lise öğrencilerinin sınav kaygısı, çalışma alışkanlıkları, başarı güdüsü ve akademik performans düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 36(160)*, 320- 330. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1066/279>
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenlerde öznel iyi oluşu artırma stratejilerini kullanma ile akademik motivasyon arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri, 13(2)*, 77-84. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/124905/>
- Eryılmaz, A. (2017). The mediator role of satisfaction of needs between academic motivation and life goals. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 32(3)*, 513-524. <http://dx.doi.org/10.16986/HUJE.2016018538>
- Eryılmaz, A., & Aypay, A. (2011). Lise öğrencilerinde derse katılmaya motive olma ile yaşam amaçları belirleme arasındaki ilişkiler. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(3)*, 149-158. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59494/855128>

- Eymur, G., & Geban, Ö. (2011). Kimya öğretmeni adaylarının motivasyon ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 246-255. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/987>
- Gömlüksiz, M. N., & Serhatlıoğlu, B. (2013). Öğretmen adaylarının akademik motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(3), 99-127. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/21486/230306>
- Graham, S. (1991). A review of attribution theory in achievement contexts. *Educational Psychology Review*, 3, 5-39. <https://doi.org/10.1007/BF01323661>
- Greeley, A. T., & Tinsley, H. A. (1998). Autonomy and intimacy development in college students: Sex differences and predictors. *Journal of College Student Development*, 29, 512-520. <https://eric.ed.gov/?id=EJ388292>
- Gündoğdu, R., & Yavuzer, Y. (2012). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 115-131. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19396/206025>
- Güngör, N. B., & Yenel, F. (2020). Öğrenmeye ilişkin tutumun spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin akademik motivasyonlarının yordanmasına etkisi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 40-55. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejsse/issue/54361/730337>
- Hammersla, J. F., & Frease-McMahan, L. (1990). University students' priorities: Life goals vs. relationships. *Sex Roles: A Journal of Research*, 23(1-2), 1-14. <https://doi.org/10.1007/BF00289874>
- Hancock, D. R. (2001). Effects of test anxiety and evaluative threat on students' achievement and motivation. *Journal of Educational Research*, 94(5), 287-291. <https://doi.org/10.1080/00220670109598764>
- Harvey, V. S., & Retter, K. (2002). Variation of gender differences between children and adolescents on the four basic psychological needs. *International Journal of Reality Therapy*, 21(2), 33-36.
- Hills, P., & Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: A compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 33(7), 1073-1082. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00213-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00213-6)
- Ivancevich, J. M., & Matteson, M. T. (1999). *Motivation. Organizational behavior and management* (5th ed.) (pp 111-138). Irwin/McGraw-Hill.
- İlhan, T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin benlik uyumu modeli: Yaşam amaçları, temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İlhan, T. (Mayıs-Haziran, 2016). Yaşam Amaçları Ölçeği Kısa Formu'nun (YAÖ-KF) geliştirilmesi. *ERPA International Congresses on Education Book of Proceedings* (s. 445-449). Saraybosna, Bosna Hersek.
- İlhan, T., & Özbay, Y. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 109-118. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200142>
- Kara, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin bağlanma stilleri ve bilinçli farkındalık ile ilişkisi: Öz kontrolün aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

- Kasser, T. (2002). Sketches for a self-determination theory of values. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of selfdetermination research* (pp. 123–140). University of Rochester Press.
- Kasser, T., & Ahuvia, A. (2002). Materialistic values and well-being in business students. *European Journal of Social Psychology, 32*(1), 137-146. https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2002_KasserAhuvia_EJSP.pdf
- Kasser, T., & Ryan, R. M. (1993). A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. *Journal of Personality and Social Psychology, 65*(2), 410-422. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.65.2.410>
- Kasser, T., Ryan, R. M., Zax, M., & Sameroff, A. J. (1995). The relations of maternal and social environments to late adolescents' materialistic and prosocial values. *Developmental Psychology, 31*(6), 907-914. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.31.6.907>
- Kermen, U., & Sarı, T. (2014). Üniversite öğrencilerinde ihtiyaç doyumu ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(2), 175-185. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16793>
- Kesici, Ş., Üre Ö., Bozgeyikli, H., & Sünbül, A. M. (2003). *Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği*. VII. Ulusal PDR Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Malatya.
- Kim, Y., Kasser, T., & Lee, H. (2003). Self-concept, aspirations, and well-being in South Korea and the United States. *Journal of Social Psychology, 143*(3), 277-290. <https://psycnet.apa.org/record/2003-06418-004>
- Kimball, M., & Willis, R. (2006). *Utility and happiness*. University of Michigan.
- King, L. A., Richards, J., & Stemmerich, E. D. (1998). Daily goals, life goals, and worst fears: Means, ends, and subjective well-being. *Journal of Personality, 66*(5), 713-744. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00030>
- Koç, K. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile akademik motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi, 1*(2), 58-65. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsbd/issue/36534/470165>
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon algılarının incelenmesi üzerine bir alan çalışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10*(20), 502-515. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duibfd/issue/57937/809312>
- Kowal, J., & Fortier, M. (1999). Motivational determinants of flow: Contributions from Self Determination Theory. *Journal of Social Psychology, 139*(3), 355-369. <https://doi.org/10.1080/00224549909598391>
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2002). Building a practically useful theory of goal setting and task motivation. *American Psychologist, 57*(9), 705–717. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.57.9.705>
- Mahon, N. E., Yarcheski, A., & Yarcheski, T. J. (2005). Happiness as related to gender and health in early adolescents. *Clinical Nursing Research, 14*(2), 175-190. <https://doi.org/10.1177/1054773804271936>
- Moore, D., & Hotch, D. F. (1981). Late adolescents' conceptualizations of home-leaving. *Journal of Youth and Adolescence, 10*(1), 1-10. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/BF02088418>
- Newman, B. M., & Newman, P. R. (1991). *Development through life: A psychosocial approach*. Cengage Learning.

- Niemiec, C. P., Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2009). The path taken: Consequences of attaining intrinsic and extrinsic aspirations in post-college life. *Journal of Research in Personality, 43*(3), 291– 306. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2008.09.001>
- Nikolaev, B. (2014). Economic Freedom and Quality of Life: Evidence from the OECD's Your Better Life Index.. *The Journal of Private Enterprise, 29*(3), 61–96. http://journal.apee.org/index.php/2014.Fall.JPE_part5.pdf
- Ocak, G., & Atasever, N. A. (2020). Üniversite öğrencilerinde hayatın amacı ve akademik motivasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yönetim ve Çalışma Dergisi, 4*(1), 93- 112. <https://yonetimvecalisma.org/index.php?content=1;41&ManId=59>
- Oi I, B. T., & Morrison, K. (2005). Undergraduate students in part-time employment in China, *Educational Studies, 31*(2), 169-180, <http://dx.doi.org/10.1080/03055690500095555>
- Özer, G. (2009). *Öz-belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Özder, H., & Motorcan, A. (2013). An analysis of teacher candidates' academic motivation levels with respect to several variables. *British Journal of Arts and Social Sciences, 15*(1), 42-53. https://www.academia.edu/14029333/An_Analysis_of_Teacher_Candidates_Academic_Motivation_Levels_with_Respect_to_Several_Variables
- Özgür, G., Yıldırım, S., & Ziyaretli, G. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin yaşam kalitesi konusundaki görüşleri ve yaşam doyumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 24*(1), 57-65, 2008. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eghehemsire/issue/49598/635598>
- Pitlik, H., Redín, D. M., & Rode M. (2015). Economic freedom, individual perceptions of life control and life satisfaction. In *Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report* (pp. 185–202). Fraser Institute.
- Reeve, J., & Halusic, M. (2009). How K-12 teachers can put self-determination theory principles into practice. *Theory and Research in Education, 7*(2), 145-154. <https://doi.org/10.1177/1477878509104319>
- Reisoğlu, S., & Yazıcı, H. (2017). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordamada beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekânın rolü. *Journal of History Culture and Art Research, 6*(4), 888-912. <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i4.973>
- Richer, S. F., & Vallerand, R. J. (1998). Construction et validation de l'échelle du sentiment d'appartenance sociale. *Revue Européenne De Psychologie Appliquée, 48*(2), 129-137. https://www.researchgate.net/publication/306292863_Construction_et_validation_de_l'Echelle_du_sentiment_d'appartenance_sociale_ESAS
- Roohi, G., & Asayesh, H. (2012). Students' academic motivation in Golestan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education, 12*(3), 152-159. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-1872-en.html>
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self – Determination Theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist, 55*(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Schmuck, P., Kasser, T., & Ryan, R.M. (2000). Intrinsic and extrinsic goals: Their structure and relationship to well-being in German and U.S. college students. *Social Indicators Research, 50*, 225–241.
- Schunk, D. H. (1996). Goal and self-evaluative influences during children's cognitive skill learning. *American Educational Research Journal, 33*(2), 359-382. <https://doi.org/10.3102%2F00028312033002359>

- Schunk, D. H. (1999). Social-self interaction and achievement behavior. *Educational Psychologist, 34*(4), 219-228. https://doi.org/10.1207/s15326985ep3404_3
- Sheldon, K. M., & Elliot, A. J. (1999). Goal striving, need satisfaction, and longitudinal well-being: The self concordance model. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*(3), 482–497. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.3.482>
- Sıvacı, S. Y., & Çöplü, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlikleri, akademik motivasyonları ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(1), 667-700. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1336399>
- Smith, N., & Taylor, P. (1999). *Not for lipstick and lager: Students and part-time work* (Scottish Affairs Report No. 28). Edinburgh University of Edinburgh. <https://doi.org/10.3366/SCOT.1999.0042>
- Sorensen, L., & Winn, S. (1993). Student loans: A case study. *Higher Education Review, 25*(3), 48–65.
- Sudman, S. (1976). *Applied sampling*. Academic Press.
- Tabancalı, E. (2004). Bilim ve yayın etiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(8), 225-237. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/39903/bilim-ve-yayin-etigi>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Pearson.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A., & Sears, D. O. (2012). *Sosyal psikoloji* (5. baskı). (Çev: A. Dönmez). İmge Yayıncılık. (Orijinal yayın tarihi 1991).
- Türkdoğan, T., & Duru, E. (2012). Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(22), 199-223. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19395/206015>
- Ulukan, M. (2020). Öğretmenlerin mutluluk ile psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13*(73), 620-631. https://www.researchgate.net/publication/346450482_OGRETMENLERIN_MUTLULUK_ILE_PSIKOLOJIK_SAGLAMLIK_DUZEYLERI_ARASINDAKI_ILISKININ_INCELENMESI
- Vallerand R. J., Pelletier L. G., Blais M. R., Briere N. M., Caroline S., & Vallieres E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement, 52*(4), 1003-1017. <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>
- Van Petegem, K., Aelterman, A., Van Keer, H., & Rosseel, Y. (2008). The influence of student characteristics and interpersonal teacher behaviour in the classroom on student's wellbeing. *Social Indicators Research, 85*(2), 279- 291. <https://doi.org/10.1007/s11205-007-9093-7>
- Yeşiltaş, M. (2020). Akademik motivasyon ve genel erteleme davranışının öğrencilerin akademik erteleme davranışı üzerindeki rolü. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4*(1), 123-133. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/oskaiibfd/issue/55460/750235>
- Yüksel-Şahin, F., & Taşkın, T. (2019). Çalışmayan ev kadınlarının mutluluk ve kişisel gelişim yönelimi düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 15*(1), 24-36. <https://doi.org/10.17244/eku.491068>
- Wang, Q., & Pomerantz, M. E. (2009). The motivational landscape of early adolescence in the United States and China: A longitudinal investigation. *Child Development, 80*(4), 1271-1287. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01331.x>

- Warren, J. R., & Lee, J. C. (2003). The impact of adolescent employment on high school dropout: Differences by individual and labor-market characteristics. *Social Science Research, 32(1)*, 98–128. [https://doi.org/10.1016/S0049-089X\(02\)00021-2](https://doi.org/10.1016/S0049-089X(02)00021-2)
- Williams, G., Grow, V., Freedman, Z., Ryan, R., & Deci, E. (1996). Motivational predictors of weight loss and weight-loss maintenance. *Journal of Personality and Social Psychology, 70(1)*, 115-126. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.70.1.115>
- Wheeler, R. J., Munz, D. C., & Jain, A. (1990). Life goals and general well-being. *Psychological Reports, 66(1)*, 307-312. <https://doi.org/10.2466/pr0.1990.66.1.307>

Extended Summary

Introduction

Because of their various needs and curiosity, people have the motivation to learn and produce new things (Çetinkaya et al., 2017). It can be said that the human power, which plays an active role with these motives, modernizes the society, and strives to meet the education demands of individuals at the highest level (Tabancalı, 2004). Universities standing at a high level in the society are institutions that undertake the task of raising individuals for scientific purposes, producing and disseminating science (Çetinkaya et al., 2017; Tabancalı, 2004). In Türkiye, the typical age of starting and completing university education is mostly 18 and 22 respectively, and this period is known as late adolescence, which is the last stage of childhood, and as emerging adulthood, which is the time when adulthood begins (Asıcı, 2018; Newman & Newman, 1991). Adolescence period, which includes a rapid change process both psychologically and physiologically, is the time for making up the self, personality and body (Asıcı, 2018). For young people, the university period is an opportunity to examine and rearrange the complexities created by these rapid changes and uncertainties (Akırmak & Dündar, 2015). At the same time, it is a period in which meeting various physiological and psychological needs is of importance.

University students prepare themselves to take critical decisions that will shape their adult years (Asıcı, 2018). One of the developmental tasks that young people must fulfill in this preparation process is autonomy from parents (Newman & Newman, 1991). Autonomy does not require physical separation, rejection, or alienation from parents; it explains the freedom of thought and behavior (Newman & Newman, 1991). In order for young people to experience the sense of autonomy psychologically, they must be separated from their parents and overcome their feelings of losing their parents, gain economic freedom and be able to make their own decisions (Moore & Hotch, 1981). Within the scope of this research, economic freedom means that students work in an income-generating job during their undergraduate period.

Purpose

The main purpose of this research is to compare students with and without economic freedom during their university education in terms of need satisfaction, happiness in life, academic motivation and life purpose. For this purpose, following questions were asked:

1. Is there a significant relationship between university students' need satisfaction, happiness, academic motivation and life purpose?
2. Do university students' needs satisfaction, happiness, academic motivation and life purpose scores differ according to gender?

3. Do university students' need satisfaction, happiness, academic motivation and life purpose differ according to economic freedom?

Method

This correlational study consisted of 381 (261 female, 120 male) undergraduate students in Turkey. The “Needs Satisfaction Scale (Deci & Ryan, 2000; Bacanlı ve Cihangir, 2003)”, “Oxford Happiness Scale-Short Form (Doğan & Çötök, 2011; Hills & Argyle, 2002)”, “Academic Motivation Scale (Çakır, 2006; Vallerand, Pelletier, Blais, Briere, Caroline, & Vallieres, 1992)”, “Life Goals Scale-Short Form (İlhan, 2016)” and demographic information form (gender, age, whether working in an income generating job or not, etc) were used as data collection instruments.

After obtaining the ethics committee permission, the instrument battery was transferred to both paper-pencil and online platforms. While the online scales were applied via social media tools or e-mail to volunteer university students who do not work in a job generating economic income, the paper-pencil scales were applied to students working in an income generating job. Whether there was a significant difference between the two application format was calculated with the independent sample t-test, and no significant difference was found between the applications ($p > .05$). Therefore, it was concluded that the two data sets were not different from each other, and analyses were made by combining the data sets.

Analysis of Data

The data were analyzed by SPSS 26 software. Pearson Correlation Analysis was used to investigate the relationships between descriptive statistics, scale and sub-scale scores and percentage distributions, and 2x2 MANOVA was conducted to examine whether gender and working in a job that generates economic income cause a difference in students' need satisfaction, level of happiness in life, academic motivation and life goals. Since the number of dependent variables in the study was six, a Bonferroni correction was applied, and the significance level was determined as .008 by dividing the alpha level by the number of dependent variables ($.05/6 = .008$).

Results and Discussion

The results revealed that there was a significant and positive relationship between the variables, but there was a negative relationship between external goals, one of the two sub-dimensions of happiness and life purpose. The mean scores obtained from the variables of psychological needs, happiness, academic motivation and life goals of the participants do not show a significant difference according to gender. Moreover, the results indicated that intrinsic motivation, which is one of the three sub-scales of academic motivation, does not differ according to economic freedom, while the level of extrinsic motivation differs ($F(1,377) = 11.86$, $p = .001$, $\eta^2 = .031$). Specifically the students who do not work had a higher mean level of extrinsic motivation ($\bar{X} = 36.03$, $SD = 0.569$) than those who work ($\bar{X} = 32.73$, $SD = 0.770$).

The finding that the extrinsic motivation differs in favor of the non-working students can be interpreted that the non-working students see their extrinsic motivation resources better than the working students and that the working students may lose their extrinsic motivation resources due to the work-school rush. In order to better examine the reasons for these findings, a qualitative study can be conducted to convey working and non-working students' opinions through semi-structured interviews.